N:o 15. Redaktör: ADOLF LINDGREN. Förläggare: HUSS & BEER. Stockholm den 1 Augusti 1883. Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr. Qvartal 2 kr. Lösn:r 25 öre. Årg. 3.

Fritz Söderman.

✝

Lördagen den 14 juli afled å Sabbatsbergs sjukhus bibliotekarien vid Musikaliska akademien, f. d. violoncellisten i hofkapellet, kammarmusikus Fritz Adolf Söderman i en ålder af 45 år.

Född den 4 juni 1838, var han en son till framlidne kapellmästaren Johan Vilhelm Söderman och halfbroder till den likaledes bortgångne August, den genialiske tonsättaren. Efter fulländade musikstudier både hemma och i Leipzig blef han den 1 juli 1859 engagerad i hofkapellet, hvarest han verkade ända till och med speläret 1879—80, blott med undantag af en kort tid, 19 okt. 1863—1 okt. 1864, hvarunder han hade anställning i Filip v. Schantz' orkester. Musikaliska akademien skyndade sig med en förvånande complaisance — som på det hållet oftare synes användas mot exekutörer och amatörer än mot tonsättare * — att redan 1866 invälja den då blott 28-årige virtuosen till sin ledamot; samtidigt blef han tillförordnad lärare i violoncellspel, 1878 bibliotekarie vid samma akademi. År 1866 fick han äfven uppfördt å Dramatiska teatern ett litet sångspel till text af Wallmark, »En galgfogel», hvarur en nätt visa i folkton finnes intagen i Ny Ill. tidning 1873.

I följd af någon oenighet med en af hofkapellets chefer afgick Söderman 1880 ur kapellet och tog plats som musikrecensent i Stockholms Dagblad. Som skriftställare skar han emellertid inga lagrar, och sannolikt kände han sjelf sin otillräcklighet i detta afseende, då han efter två år åter afgick ur Dagbladets redaktion. Under tiden hade han dess utom en kort period varit otjenstbar i följd af en sjukdom, som han utkämpade på samma sjukhus, dit han nyligen å nyo fördes för att ej mera utkomma lefvande.

* Franz Berwald blef ledamot först vid 68 år, Otto Lindblad först vid 48!!

Fritz Söderman var icke någon synnerligt märklig kompositör, dock äro hans fåtaliga tonsättningar ingalunda utan intresse. Mest kändt är ett melodiskt violoncellsolo som han sjelf ofta brukade föredraga på konserter. I förut nämda årgång af Ny Ill. tidning finnas ytterligare några småbitar, hvaribland i synnerhet ett deklamatorium, pianostycke till Stagnelii »Necken», har något af broderns poetiska friskhet och dristiga harmonik.

Som violoncellist åter hörde Söderman till våra främste. Hans ovanligt mjuka och varmt vibrerande ton skall måhända ej snart ersättas vare sig i orkestern, qvartetten eller solospelet. Ingen kunde så som han på sin tid sköta den obligata violoncellen t. ex. i förförelsescenen i »Robert» eller inledningen till Telluvertyren.

A. L.

Reseintryck från Skandinavien.

Af *Marie Wieck.*

Öfvers. för Sv. Musikt. från förf:s manuskript.

Sverige och Norge, dessa länder, i hvilka natur, poesi och musik på det innerligaste förena sig, besökas allt mera af resande konstnärer. Så kunna bl. a. madame Trebelli och miss Thursby nästan icke slita sig derifrån och komma ständigt åter. Mången gång går den nordiska entusiasmen så långt, att publiken efter en konsert tågar med till sångerskans hotell och icke låter lugna sig förr, än hon låter sin stämma genom fönstret klinga ut i den ljusa natten. Konsert-entreprenörerna draga försorg om att intet fattas i afseende på alla möjliga reklamer. Men båda länderna äro just icke öfverfylda af menniskor och hafva väl sina sköna, friska skogar, men — — — I det genom sina bergverk bekanta Falun — för att blott nämna ett exempel — finner man visserligen mycket koppar, men knappast folk som gå på konsert.

I Stockholm, Kristiania, Bergen, Trondhjem finnas sköna konsertsalar, hvilka blott alt för ofta lida af för stort omfång, då många af dem, särskildt i Norge, uteslutande äro bygda för arbetareförsamlingar. Musikhandlare öfverbjuda hvarandra i tillrustningar. Pianofabriker finner man, särskildt i Kristiania en synnerligen framstående. Endast Göteborg gör i fråga om »coulanz» ett undantag; en viss musikhandel och en pianofabrik utmärka sig nämligen derigenom, att förmånen af deras noter och instrument blott kommer de inhemska till godo, då deremot främmande konstnärer vanligen helsas med axelryckning, och ett icke just blidt tillmötesgående visar blott alt för tydligt hvad man menar. Icke så publiken, hvilken i alla städer högst uppmärksamt lyssnar till den nu mer ej så sparsamma klangen af musik. Icke blott om vintern varda alla städer beresta, äfven om sommaren blifva de otaliga kuststäderna omflutna ej endast af hafvet utan ock af konstnärer, som från de större orterna utgjuta sig i de små och öfversvämma dem. Svenska och franska konstnärer hafva företrädet vid badorterna. Stockholm, den intressantaste af alla städerna, lider redan af öfverflöd på konserter. Många bland dessa hållas i kyrkorna, och då egentligen alla soloinstrument der blifva representerade och ej håller programmen äro heliga, så glömmer man fullkomligt att man befinner sig i en kyrka. De skönaste musiknöjena i hufvudstaden ledas af hr Norman, som trots sin sjuklighet förlänar en nimbus åt konserterna.

De märkvärdiga, framspringande klippuddarne, vattenvägar, bugter, talrika sjöar, skogar, retande små trähus — alt bidrager att gestalta sommaren högst romantiskt, särdeles vid Stockholm. De ytterst beqväma, egendomligt bygda ångbåtarne genomfara så stilla som svanor sjöarne i alla riktningar. På gatorna falla i ögonen de i nationaldrägt klädda dalkullorna, hvilka med sina af svarta tornhattar omramade ansigten låta ana ett land, som är högst poetiskt och egendomligt att beresa. Vid sina gamla bruk

hålla de fast. Om söndagen föra båtar invånarne från alla orter till kyrkan, hvarest de formligen ställa upp sig innan de bedja. På aftonen uppspelas äkta folkvisor till deras helt märkvärdiga nationaldanser genom någon skräddare eller skomakare och på violin, ett instrument som de godt lära sig efter gehör. Öfver hufvud är violinen der det mest omtyckta instrumentet och varder blott i nyaste tid ty värr alt mera undanträngd af den förskräckliga dragharmonikan.

I det uppe i höga Norden belägna Trondhjem råder mycket musiklif, men ännu mer i bergsstaden Bergen, hvarest Edv. Grieg har sitt hemvist. I dennes intressanta, karakteristiska kompositioner afspeglar sig den nordiska naturen, förenad med de underbara folkvisorna. Ej långt från Bergen ligger den ö, som tjenade den berömde violinisten Ole Bull till uppehållsort. Hans i en rätt egen stil bygda villa är det enda huset på denna temligen stora ö, hvilken han lät upprödja. De många smakfulla anläggningarna och beqväma vägarne, hvarifrån man kan beundra haf och landskap, äro ett vältaligt vitne om den store konstnärens sinne för naturen. Man berättar att han stundom med sin fiol dragit ut på de närbelägna bergen och på deras högsta topp spelat folkmelodier, under det landtfolk, fiskare och skeppare lyssnade nedanför. Folklifvet är i Bergen mycket utbildadt. Så herskar t. ex. på fisktorget der en liflighet, som ej är större hos de eldiga italienarne. Från denna natur härstamma otaliga folkmelodier; hvilken enkelhet, melankoli och förtrollning och å andra sidan hvilken uppsluppen munterhet ligger ej deri! Dess värre hör man dem föga från folket sjelft, men desto mera i konsertsalarne; äfven uppstämmas de af mycket goda orkestrar under varma sommaraftnar i det fria, och komponisterna Söderman, Bellman, Wennerberg, Geijer, Winter-Hjelm, Kjerulf och Norman veta att tillgodogöra sig de nordiska visorna i sina tonsättningar. Svenskarne uppskatta dem, och när studenterna från Upsala eller andra mansqvartetter gifva konsert och med sina veka, aldrig oangenämt framträdande stämmor sjunga folkvisor, skörda de stort bifall. Huru egendomligt poetiskt en serenad af Upsalastudenter verkar, har jag erfarit och skall aldrig glömma denna kalla snönatt med månsken och sång! Genom det mjuka svenska språket och de likaså sköna nordiska stämmorna öfverträffar denna studentsång alla öfriga manskörer i verlden.

Madame Ugalde i Paris hörde en gång hur man beklagade de stora sångerskor, som öfverlefde förlusten af sin röst. »Jag har aldrig erfarit denna smärta», inföll sångerskan leende, »ty då jag förlorade min röst, upptogs den af min dotter.» Den unga damen debuterade, som man vet, med stor framgång i Lecoqs »jour et nuit».

Musiken i London.

(Forts. och slut.)

Vid alla instrumental-konserter i London finner man samma medspelare i orkestern, första violinerna, första flöjterna, samtliga »firsts» kring hvarje dirigentstol, äro mestadels desamma i italienska operan, hos Richter, i kristallpalatset, vid oratorierna, och äfvenså vid promenad-konserterna på Coventgarden, ett företag, som allt mer får ökad betydenhet, och hvars dirigent under de sista åren, Grove, inlagt stor förtjenst genom införandet af god musik.

En stadigvarande orkester finnes ej i hela England med undantag af Charles Hallés i Manchester, hvilken också betjenar alla de norra städerna! Otroligt men sant. —

Beträffande andra konserter föranstaltas många sådana af förmögna pianolärare men obetydliga musiker, hvilka sjelfva förstå att hänga stora klockan vid sina namn och således ej behöfva mina ringa tjenster. Dessa musiker blifva vanligen slagna till riddare, om de förstå sig på att intrigera. De få sig väl också ett ordensband, — för hvad? Den frågan kunna de uppriktigaste konstvänner emellertid ej få besvarad.

Dessa få ofvan nämda konsertföretag erbjuda nu ett ganska inskränkt fält för de hundrade, ja tusende mer eller mindre talangfulla, ambitiösa eller hungriga verkliga konstnärerna, charlatanerna och intrigenterna att låta sitt ljus lysa. Och likväl blifva konsertgifvarne så bestormade och belägrade med offerter af konstnärer, som ej kunna få spela eller sjunga, — ja de vilja till och med betala för att få medverka — att de förra kunna gifva goda konserter och dermed behöfva betala högst obetydligt till konstnärerna.

Det stora flertalet af konstnärer med sann konstnärsnatur, hvilkas blygsamhet och stolthet göra det för dem omöjligt att deltaga i intrigerna, kryperiet och marktschreieriet, måste då stå tillbaka och genom musikundervisning och komponerande af sånger (N. B. beräknade efter massans smak) under bekymmer sträfva för sin utkomst. — Sådana finnas ock, som hvarje år gifva en eller två konserter och ofta hela veckor måste hungra för äran att kunna i tidningarne annonsera sin konsert (det enda som kan förskaffa dem elever). Dem väntar endast konstens törnen; prisen tillfalla i England musikhandlaren, några få öfver alla andra upphöjda virtuoser och de fräcka charlatanerna.

De engelska komponisternas led i våra dagar är snart passeradt; i musikskolorna närmar sig kanhända en och annan Beethoven och Händel sin blomstringstid, men till denna dag har man sett föga af deras blifvande storhet. Det är egentligen blott två tondiktare af betydenhet, som redan gjort sig ett namn här. — Den ene, Arthur Sullivan, som står i stor gunst hos de kungliga prinsarne, har skrifvit flera vackra sånger af bestående värde, men han har med åren allt mer och mer sjunkit ned i den komiska operettens dy. I alla hans kompositioner af senare slaget herskar en visserligen originel men om Paris och Wien påminnande café-chantant-ton, som ofta kontrasterar med herrliga körer på ett krasst vis. Hans kompositioner genomandas ofta af djupt känslofulla melodier, och man kan ej tillbakahålla en klagan öfver att en så sällsynt talang, hvilken hade kallelse till något större, offrat odödlighetens krona åt den frivola popularitetens gyllene kalf. Ett under de senare åren af honom skrifvet oratorium »Martyrerna från Antiochien» torde hellre ha döpts till »Martyrerna från Penzanz», ty det erinrar helt och hållet om »Piraterna från Penzanz», en af hans sista komiska operor. — Han kan ej ens i oratoriet frigöra sig från »opera bouffe».

En mycket lofvande mästare är den unge Frederic Cowen, hvars Skandinaviska Symfoni förskaffat sig inträde i hela Tyskland. — Denna vittnar om allvarlig sträfvan och stor talang och är väl ett af det unga Englands mest betydande verk på tonkonstens område. — Hans kantat »St. Ursula», en pianotrio och otaliga sånger bevisa jemte många delvis högst eleganta orkesterstycken hans mångsidiga begåfning, och han har obestridligen en stor framtid framför sig. Unga mästare såsom Hubert Parry, Villiers Standford o. a. försöka sig också med mer eller mindre framgång på kammarmusikens område.

Antalet af utöfvande konstnärer, engelsmän till börden, äro legio. — Dessa utmärka sig merendels genom medelmåttiga produktioner och stora anspråk; undantag finnes dock. Bland violinisterna utmärker sig framför andra Carrodus genom fulländad teknik och delikat, fint spel mer än genom stor ton; han är högst populär och bekant i hela England. — Bland pianister i England intager M:me Frickenhaus ostridigt första rummet; denna utmärkta virtuos, elev af Dupont i Brüssel, är hemma i alla grenar af sin konst och såväl i kammarmusik med orkester som ock i egenskap af solist alltid samma säkra och välberedda konstnärinna. Hennes anslag är vackert, hennes passager klara, hennes spel allt igenom sympatiskt och konstnärligt.

Bland här bosatta tyska konstnärer förtjena synnerligast att framhållas Josef Ludwig, en elev af Joachim, violinist; Oldmästaren Charles Hallé, pianist och kapellmästare, rik på ära och penningar; Oscar Beringer, Dannreuther, Wagnerianare, och Walther Bache må ej förglömmas bland dessa. Österrikaren Ernst Pauer, väl den arbetsammaste lärare och produktivaste utgifvare af musikalier i hela verlden, är allt för bekant för att här behöfva omtalas.

Innan jag nu öfvergår till plantskolorna för musiken, de så kallade konservatorierna, vill jag förutskicka än ett

ord om den musikaliska pressen och den musikaliska publiken.

För att nu först och främst begripa recensenterna, måste man i London lära sig att läsa mellan raderna. — Det fins väl kritici, som oförskräckt angripa det sig spridande charlataneriet och som döma med grundlighet och sakkännedom, men i det hela måste man tillstå att kritiken i Londoner-pressen merendels består af osmakligt smicker och beröm. Man finner allt för ofta allting godt eller passabelt, tager för mycket hänsyn till de mäktiga konsertgifvarne och uppträder ej nog bestämdt mot arrogansen eller den halfmogna och bristfälliga talangen. — Ordet »utsjungen» känner man här ej till beträffande gamla sångare; en gång bra, alltid bra, och pressen strör ännu rosor för sådana sångare-fossilier, som skulle blifva uthvisslade i en småstad på fastlandet. —

Det måste gå allt för rasande innan en recensent i de större tidningarne tager bladet från munnen. — Han dödar sitt offer mycket säkrare genom svagt beröm, »faint praise». — Hvilken erinrar sig ej hvilka svårigheter fru Schumann hade att bekämpa i England, emedan hustrun till »Times'» recensent också var pianist? Snillet hos en Rubinstein måste tränga sig fram äfven emot cliquens intresse, men under hvilka svårigheter till en början! Dock — »hvems bröd jag äter, dens sång jag sjunger!» Hvilken är det som fyller annonssidorna i de stora tidningarne med konsertprogram? Cliquen! Alltså hvems skydslingar få icke dödas med faint praise? Förstån I än eller hvad? —

Den musikaliska publiken (hvem skrattar der?) ville jag helst låta bli att tala om. — På aristokratiens och penningadelns soaréer språkar man högt, äfven om en af verldens största konstnärer håller på att spela. — De finare judarne utgöra ett lofvärdt undantag i detta hänseende. — Många tillhörande den högre adeln, hvilka skulle skämmas för att icke protegera måleriet och bildhuggeriet, bekänna utan tvekan, att de ej intressera sig för musik; de förstå ingenting deraf och skola aldrig kunna hänföras deraf. — Man kan få se dussintals sådana, som sitta och gäspa på operan och som slumra in under de »populära konserterna»; bådadera måste man vara med om, efter det är modernt, men icke har hjertat något att säga dervid hos en hel mängd åhörare. — Hofvet är just ej heller musikaliskt; programmen för hofkonserterna skulle roa er, de äro ganska primitiva.

Medelklassen står i afseende på musikalisk smak på väg att bättra sig, och den stora tyska befolkningens surdeg är i afseende på musikodlingen icke utan ett välgörande inflytande på borgarklassens smakriktning i London. Och det stora flertalet af Londons tyskar tillhör den bättre medelklassen. — Den lägre medelklassen och arbetsklassen, Shopkeepers och hoc genus omne äro hopplösa. Utan öra för musik, med råa instinkter, söka de sin vederqvickelse i mindre fina, materiela njutningar; flerstämmig sång i det fria känner London icke till; det som skall ersätta sången är en plåga för öronen, som drifver en till att stänga fönsterna och slita af sig håret i förtviflan!

Kasta vi nu blicken på musikskolorna, så finna vi på detta fält en mera vidsträckt och intelligent verksamhet. — London eger efter den musikaliska adressboken 4,000 musiklärare. Af dessa kan man till alla möjliga pris erhålla offentlig eller privat undervisning; prisen variera mellan three pence (omkr. 22 öre) och 25 shilling (omkr. 22 kronor) »för lektion». — Det fins intet instrument i hela den civiliserade verlden, som man ej får lära här. Bland musikskolorna intager Royal Academy hedersplatsen; denna har ett statsunderstöd af 400 Pd. Sterl. (7,200 kr.) årligen och har 300 lärjungar. Dess beklagligen numera blinda dirigent Macfarren står i spetsen för en stor lärarepersonal, som aflönas dåligt. Anstalten kan med stolthet uppräkna hundrade och åter hundrade dugliga lärare, som utgått från densamma och äfven några dugtiga sångare och sångerskor, men hvar finnas de pianister och violinister som der utbildats? Kanske den hast och hetta, med hvilken undervisningen der bedrifves, icke lemnar någon tid öfrig att befatta sig med handens utbildning genom praktisk fingeröfning? Ligger deri kanske orsaken, att Royal Academy ej producerar några virtuoser? Eller kanske slumrar blott den medfödda talangen och väntar på den gyllene tid, då engelsk talang i musik ej noteras mer än 50 % under pari? — I stadgarne för det äldsta engelska konsertsällskapet, det philharmoniska, står också än i dag: att en inhemsk eller engelsk konstnär må endast erhålla halft gage! —

Rikare på lärjungar är den för tre år sedan inrättade Guildhall »School of Music». Denna har 1,500 manliga och qvinliga lärjungar och understödes så rikligen af de gamla stenrika gillena i City och af Lord-mayorn, att samtliga skolinkomsterna kunna utbetalas till lärarepersonalen. — Under den intelligente kapellmästaren och violinisten Weist-Hills ledning gifver detta jättebarn bland konservatorier goda löften om sig. — En sedan flere år förberedd och nu under prinsen af Wales protektion öppnad National-musikskola har grundats genom en insamling af 100,000 Pd. Sterl. och har till sitt mål ingenting mindre än att ställa sig jemngod vid sidan af de förnämsta konservatorier i verlden. Friplatser för begåfvade lärjungar skola finnas vid denna skola (men för all del ingen protektion här vid lag), och åtskilligt annat lockande skall der erbjudas.

Detta är dock ej vägen till konstens befordran. Musiken är fattigast bland hennes systrar i England, och hvarför? Rensa bara rent en gång parasiternas och humbugernas Augias-stall och jagen bort dem, som göda sig af konstnärernas blodssvett; väljen sjelfva edra konstnärer och lärare, och betalen dem sjelfva; förliten eder ej i slö likgiltighet på kommissionshandlarne, detta förderf för en sund utveckling af musiklifvet. — Byggen konsertsalar och dragen till England män, som kunna visa er vägen i stället för humbugar, som utsuga er, under det de beskratta er i mjugg och fröjda sig öfver andras oskicklighet, hvilka göra deras egen existens möjlig.

Sörjen för att edra uppväxande konstnärer kunna få tillfälle att låta höra sig i stället för att genom edra kommissionärer stänga dörrarne till konsertsalen för dem, förbjuda dem tillträde till edra salonger och förstöra deras talang genom att låta dem för brödfödan sysselsätta sig med den dödande undervisningen. — Beröfven dem ej systematiskt alla belöningar för deras flit, och det skall snart visa sig, att äfven i England, det land, som kunde producera den odödlige Shakespeare, talang och böjelse för musik ej skola saknas. —

Det återstår ännu åtskilligt att säga om musikagenter, kyrkomusik, italiensk och tysk opera, hvilket kunde hafva sitt intresse, men derom en annan gång. Jag har nu så länge uttömt min vredes skålar öfver det myckna förvända jag sett, att jag kanske för länge pröfvat läsarens tålamod. — Om vi lefva i tjugu år till, du och jag, min ärade läsare, vill jag än en gång berätta dig hur det står till i England tjugu år härefter. Kanske öfversvämmas då fastlandet af engelska virtuoser; kanske spelar man då engelska sonater i Leipzigs Gewandhaus; och den tyska publiken svärmar då för engelsk konst, leende åt de gammalmodiga ideerna hos fäderna, som ännu 1883 kunde låta sig hänföras af Beethoven och Weber, Chopin och Spohr?? — Kanske?? — *Junius.*

Entsch's teateralmanach. Nyligen har den af A. Entsch's teateragentur utgifna teateralmanachan utkommit för 1883. Denna sedan gammalt värderade hjelpreda för teaterverlden ingår redan i sin 47 årgång och står sålunda på tröskeln till sitt jubileum. Först utgifven af den nu aflidne teatersufflören Wolff i en helt blygsam form, och sedan fortsatt af A. Heinrich har den mer än 20 år sedermera stått under den 1881 aflidne A. Entsch's energiska och omtänksamma redaktion och utvecklat sig till det rika omfång, den nu eger. Denna teateralmanach har blifvit ett behof för teaterverlden. 450 teatrar äro till karaktär och personal samvetsgrant och flitigt annoterade och omkr. 8000 dessa tillhörande personers namn och adresser äro här uppgifna. Äfven de teatrar, som tillhöra cartellföreningen, äro markerade. En kalender med de för teaterverlden anmärkningsvärdaste dagarne öppnar raden af notiser, sedan i företalet egnats en vacker runa åt den bortgångne C. R. Entsch. Den vackra seden att tänka på omtyckta konstnärers jubileer och i nekrologerna binda en immortellkrans af tacksam erinran om de hädangångna är också här bibehållen. Utom detta har T. A. Raeder omnämt de jubileer, som firats af teatern i Frankfurt a. M. och operahuset i Stockholm. Såsom vackra artistiska bilagor tjena lyckade porträtt af Ludvig Barnays och den om tyska skådespelskonsten i Newyork väl förtjente Heinrich Conried.

Vår Gud är oss en väldig borg.

Denna Luthers hjeltedikt, protestantismens fält- och segerhymn, dess folksång, som man äfvenledes sagt, har sin egna mycket vidt omfattande historia. Det storslagna, den helgjutna enheten af text och musik i denna sång — en omedelbar manifestation af den anda, som ursprungligen låg till grund för 1500-talets mäktiga rörelse: reformationen och hvilken anda medvetnast framträdde i Luthers egen välbekanta person — har förvärfvat den en ojemförlig betydelse inom den protestantiska verlden. Att denna dess betydelse genom det Lutherska författareskapet och den värdige mannens stora anseende blifvit yttermera stärkt, är ock alldeles i sin ordning.

Poemet (efter Dav. 46 psalm, Deus noster refugium), hvars ursprung från Luther aldrig förnekats, finner man, tillika med dess melodi, år 1535 i Joseph Klugs Geistliches Liederbuch, men skall detsamma med säkerhet redan hafva funnits i en, dock numera ej befintlig sångbok, benämd Geistliche Lieder auffs neue gebessert. D. M. Luther. Zu Wittenberg, hvarå på sista bladet står: Gedruckt zu Wittenberg durch Joseph Klug, 1529. — »Såsom en segerhärold flög psalmen ut ibland protestantismens anhängare och blef snart allmänt begagnad vid gudstjensten». En mängd öfversättningar gjordes; af dessa äro åtskilliga på latin, såsom: Carmen Triumphale Lutheri af W. Ammonius, 16. årh.: Arx firma noster est DEus Defensioque fortis etc. (Hymnologia Sacra utg. af J. H. Paulli); på Fransyska (i Les Occupations Saintes, Hamburg 1686, s. 189): Notre Dieu nous est un bon fort, Un bouclier favorable etc.; en engelsk öfversättning börjar: God is our refuge in Distress (New-York, 1756); Een vaste Burgt is onze Godt lyder den holländska öfversättningens början; i danska psalmverk saknas den ej; på Isländska af biskop M. Einartson, Kaupenhaffn, 1555: Wor Gud hann er suo uoldugt skiöl, etc. Den äldsta svenska öfversättningen tillräknas Olaus Petri. — »Vår nuv. sv. afviker i senare hälften af hvarje strof i metriskt hänseende från originalet, hvaraf också förändringar vid koralen blifvit föranledde» (Beckman).

Detta närmast vidkommande texten. Den herrliga melodien, ehuru visserligen ett med texten, utgör, för sig betraktad, ett ämne hvarom många lärdomsstrider på den musikhistoriska forskningens fält utkämpats. I det vi nu gå att i musikaliskt afseende egna uppmärksamheten åt denna sång möter oss 1) frågan om melodiens härkomst, 2) hennes betydelse och mångfaldiga användning, samt 3) hennes metamorfoser, d. ä.: å den samma företagna ändringar, ombildningar, förbättringar, omrytmiseringar etc. från hennes första originella gestalt till det sista utplånandet af hennes uregna, af en lifskraftig anda pulserande rytm. Ty från detta öde har den eljest så vördade tonskapelsen ingalunda blifvit förskonad.

* * *

Melodiens härkomst! utbrister man. Om den kan ju icke vara något vidare att säga! Denna oförlikneliga koral, Luthers egen.

Ja — vi skola framhålla de vigtigaste bevisen för Luther såsom den möjlige tondiktaren; fast regeln tillika bjuder: audiatur et altera pars.

Länge utgåfvos, af vördnad för den musikbegåfvade reformatorns minne, men utan bevisande skäl en hel mängd koralmelodier för att vara af Luther sjelf komponerade. Så Aus tiefer Noth (Hr 182), Nun freut euch lieber Christengmein (Hr 35), Es ist das Heil uns kommen her (Hr 144), Vom Himmel hoch da kom ich her (Hr 63), Vater unser im Himmelreich (Hr 31), Wär Gott nicht mit uns dieser Zeit (Hr 6), Ach Gott vom Himmel sie darein (den af Mozart i Trollflöjten använda cantus firmus, Hr 196), Jesus Christus unser Heiland (Hr 152 *b*) Christ lag in Todesbanden (Hr 103) — af Luther apterad från den urgamla mel. till Christ ist erstanden —, Erhalt uns Herr bei deinem Wort (Hr 450) — från Sit laus honos et gloria —, Verleih uns Frieden gnädiglich (Hr 303) — från Da pacem domine in diebus nostris —, Mit Freud' und Fried' fahr' ich dahin (Hr 478) m. fl.. Psalmhistorikern Beckman ogillar (p. 340), att »J. Chr. Hæffner gått till den ytterligheten att, utan noga historisk forskning, tilldöma Luther flera koraler såsom hans originalmelodier, vid hvilka han har ringa eller alls ingen förtjenst». Efter den allmänna, stora kritiska siktningen af grunderna för Luthers författareskap till dessa och andra koraler (och hvarom kan läsas hos, bl. a. förf., C. v. Winterfeld, Der evangelische Kirch. gs. Leipzig 1843, I, pag. 148—163), återstod såsom lutheriska melodier blott Jesaia dem propheten es geschah (Hr 9), Wir Glauben all an einen Gott (Hr 17) och — Ein' feste Burg ist unser Gott. Denna sistnämda finner nu samme förf. vara »den enda, öfver hvars sångton, såsom Luther tillhörig, vi ega ett uttryckligt vitnesbörd» (pag. 157), och anför så Sleidans yttrande, sångarens och diktarens samtida: »dass er (Luther) die zu dessen Inhalte ungemein passende und zu erhebung des Gemüthes geschickte Singweise dazu gemacht habe», tilläggande förf.: »Och sannerligen, melodien är ett alster af den sublimaste ingifvelse, den modigaste, hängifnaste tillförsigt, likasom sången sjelf, och med honom så innerligt förenad att han blott kan hafva uppstått på samma gång som denne samt obetingadt utesluter möjligheten att dertill egna någon annan melodi. Gifva icke ord och toner oss den lifligaste bild af den käre mannen sjelf! hafva icke, sedan begges uppkomst, hvarje tidsålder uti dem igenkänt samma bild!» Dock, denne försigtige musiklärde och Luthervän förutskickar vid sin samvetsgranna och detaljerade pröfning den erinran, att »ett blott genom sannolika slutföljder funnet bevis för Luther endast må stå såsom ett sådant, ett dömande i förbigående, hvilket icke får undandraga sig en ny, sträng ompröfning». — Emellertid syntes vid denna tidpunkt i historien Sleidans yttrande såsom ett tillräckligt stöd för Luther såsom tonskald, helst i betraktande af den underbara samstämmigheten emellan koralens text och musik. De öfriga yttrandena af Johann Walter, Paul Eberus (Wittenberg) och D. Chytræus (Rostock), hvilka bruka anföras, ega långt mindre öfvertygande kraft. Vi få sedermera se det nu, att tyckas, fullkomligt afgjorda spörjsmålet i en hastig vändning gå en helt ny utveckling till mötes. (Forts.)

Metallsträngar på stråkinstrument. Efter Journal de Liège meddela vi följande om ett intressant prof, som föranstaltats i konservatoriet i Liège med att använda metallsträngar i stället för tarmsträngar på stråkinstrument. Uppfinnaren, Julien Hubar, som under trenne års tid varit sysselsatt med lösningen af detta problem. hade af konservatoriets direktör erhållit tillåtelse att framlägga resultaten af sina forskningar. Profvet verkställdes på det sätt, att de nya metallsträngarne blefvo spända på några mycket ordinära instrument, värda några francs hvartdera, och deribland äfven en violoncell, som tillhörde konservatoriet, men som var så dålig, att ingen ville spela på den. Dessa instrument blefvo pröfvade tillsammans med en Amati, en Steiner och en Stradivari. Utgången blef naturligtvis, att de senare vunno seger, men nederlaget för de dåliga instrumenten med metallsträngarne var icke större, än att den nya uppfinningen väckte mycket uppseende. De tarfliga instrumenten hade genom de nya strängarne fått egenskaper, hvilka de förut alls icke egde. Alla voro ense om, att en dålig violin, som blifvit försedd med metallsträngar, mycket väl kunde täfla med en, som blifvit köpt för tjugo gånger så högt pris. Annu märkligare resultat ernådde man på violoncellen. Alla detta instruments brister, såsom a-strängens nasalljud, mellansträngarnes dofva ljud och c-strängens surrande på tonen f, hade försvunnit. En slutlig och afgörande dom kommer att bero på, huru prof med instrument af verkligt värde utfalla. Ett fel, som de ega, omtalas, det nämligen, att de icke så lätt som tarmsträngarne sättas i vibration, hvadan stråken måste föras med en mycket kraftig hand. Metallsträngarne äro af stål och liksom tarmsträngarne öfverspunna med koppar- eller silfvertråd.

Det är bara en tam varg. Den berömde Violinspelaren Vieuxtemps upplefde en gång en märklig händelse på en af sina många resor. Han hade tagit in hos en rik rysk familj och satt just vid middagsbordet, då han såg en svart massa med ett par stora glödande ögon, som voro riktade på honom. »Var lugn», sade husets fru, »det är bara en tam varg.» Då Vieuxtemps om aftonen gick upp på sitt rum visade sig de samma glödande ögonen för honom. »Var lugn», sade tjenaren, »det är bara en tam svart varg; önskar ni att jag skall fösa bort honom?» Morgonen derpå hörde Vieuxtemps bösskott utanför sina fönster. »Hvad betyder dessa skott?» frågade han den inträdande tjenaren. »Var lugn», sade denne, »de skjuta bara den stora svarta vargen, emedan han rifvit ihjäl kocken.»

J. J. Rousseau's debut som musiker.

Vi vilja låta filosofen sjelf tala, han, som trodde sig vara kompositör, lika mycket som Ingres ansåg sig för violist och Rossini för kock:

Jag har i min ungdom upplefvat ögonblick af en oförklarlig yrsel, då jag ej var mig sjelf mäktig. Se här ett af de märkvärdigare. För att inse till hvilken grad det gick omkring i hufvudet på mig, behöfver man endast se huru jag på en gång hopade den ena galenskapen på den andra. Jag satte mig till att sjunga utan att kunna dechiffrera ett enda sångstycke, ty ehuru de sex månader jag tillbragt tillsammans med Venture skulle kunnat vara mig till nytta, voro de likväl alldeles otillräckliga; de bibragte mig endast en dålig lärdom. Jag sökte alltid att komma min stora förebild så nära som möjligt. Han kallade sig Venture de Villeneuve, jag gjorde ett anagram af mitt namn, förändrade det från Rosseau till Vaussore och kallade mig Vaussore de Villeneuve. Venture kunde komponera, ehuru han ej talade om det; jag, som ej kunde det, jag skröt dermed inför hela verlden, och fastän jag ej kunde sätta den minsta vaudeville i noter, gaf jag mig ut för kompositör. Men det var icke allt: efter att hafva blifvit presenterad för M:r de Treytorens, professor i lagfarenhet, en man som älskade musik och hade konserter hemma hos sig, ville jag gifva honom ett prof på min talang, och jag satte mig ned att komponera ett stycke för hans konsert lika oförskräckt, som om jag vetat hur sådant skulle gå till. Jag var ståndaktig nog att hela fjorton dagar arbeta på detta sköna verk, att sätta det i noter, att skrifva ut stämmorna och utdela dessa, allt med samma säkerhet, som om det varit ett harmoniskt mästerstycke. Slutligen, — hur otroligt det än låter, är det likväl sant — för att värdigt bekröna denna sublima produktion tillsatte jag i slutet en vacker menuett, som var allmänt bekant och som mången än torde påminna sig, med de fordom bekanta orden

Quel caprice!
Quelle injustice!
Quoi! ta Clarisse
Trahirait tes feux!

Venture hade lärt mig denna sång, jemte basen, till andra mera frivola ord, hvarigenom jag bibehållit den i minnet. Jag satte nu i slutet af min komposition denna menuett med sin bas, uteslutande orden, och jag gaf den ut för att vara af mig lika obesväradt, som om jag sagt det för innevånarne i månen.

Man samlade sig till att utföra mitt stycke. Jag förklarade för hvar och en tempot, nyanseringarna, hänvisningarna i stämmorna, och var mycket beställsam. Man stämde i fem eller sex minuter, hvilka föreföllo mig såsom lika många sekel. Ändtligen är allt färdigt och med en prydlig pappersrulle slår jag på min dirigentsnotställare fem eller sex lystringsslag. Det blir tyst, jag ställer mig högtidligt i position att slå takten och man börjar . . .

Aldrig allt ifrån franska operans första dagar har man någonsin hört ett sådant charivari. Hvilka tankar man än kunde ha haft om den talang, jag gjorde anspråk på att ega, sämre än hvad detta var kunde man ej gerna tänka sig. De spelande ville qväfvas af skratt; åhörarne gjorde stora ögon och skulle nog gerna ha velat stoppa till öronen, om de kunnat. Mina bödlar, spelmännen, som ville ha riktigt roligt, raspade på, så att de kunde ha spräckt örhinnorna. Jag höll tappert ut, ehuru, sanningen att säga, svetten föll i stora droppar, men skammen höll mig qvar, jag vågade ej fly och lemna allt i sticket. Till min tröst hörde jag här och der de närvarande hviska till hvarandra eller snarare i örat på mig sjelf: »Det är ju outhärdligt alltigenom», eller: »hvilken förfärlig musik!» eller ock: »Det var mig en satan att föra väsen!» Stackars Jean-Jacques, i detta förfärliga ögonblick hoppades du icke, att du en dag inför konungen af Frankrike och hela hans hof skulle med dina toner framkalla ett sorl af förvåning och beundran, och att du från alla loger omkring dig skulle få höra förtjusande qvinnor halfhviskande utropa: »Hvilka sköna toner! Hvilken hänförande musik! Hvarenda en af dessa sånger går till hjertat!»

Men hvad som mest muntrade opp hela sällskapet var menuetten. Knappt hade man hört ett par takter deraf, förr än det utbröt ett gapskratt öfverallt. En hvar lyckönskade mig till min fina musikaliska smak; man försäkrade mig att denna menuett skulle komma folk att tala om mig och att den förtjenade att blifva sjungen öfverallt. Jag kan ej beskrifva den ångest jag erfor, och behöfver ej försäkra att jag kände mig rättvist förtjena den.

Pianistinnor. En amerikansk satirist — Olivier Holmes — tecknar en af dessa musikens riktigt moderna idkare med följande ord:

»Det var en ung dam med så många hvita volanger omkring sig, att hon såg ut som planeten Saturnus med sina ringar. Hon lät den runda musikstolen göra ett par hvarf och brusade ned på den som ett tvättfat, fyldt med tvålskum. Derpå vecklade hon upp sina manchetter, som om hon redde sig till boxning. Derefter bearbetade hon handleder och fingrar, förmodligen för att göra dem smidiga, och sträckte slutligen ut fingrarne till dess det såg ut som om de skulle omfatta hela klaviaturen från den brummande till den skrikande ändan. Derpå gjorde dessa två händer ett språng öfver tangenterna som när ett par tigrar störta öfver en flock hvita och svarta får, och pianot gaf till ett tjut, som om man trampat det på svansen. Plötslig dödstystnad — man kunde höra håret växa på sitt hufvud! Så ett starkare tjut, som om pianot haft två svansar och blifvit trampadt på båda, och så en hop språng upp och ned, fram och tillbaka, med den ena handen öfver den andra, mera som en allmän flykt af råttor och möss än som det man vanligen kallar — musik!»

Wagner och Fransmännen.

(Ur La Renaissance musicale.)

I en skrifvelse till M:r Monod, hvaruti Wagner i kategoriska termer redogör för sina känslor mot Fransmännen, hänvisar han läsaren till sitt bref af d. 27 mars 1861, publiceradt omedelbart efter sedan han afbrutit representationerna af Tannhäuser på franska operan. I detta bref, adresseradt till hans vänner i Tyskland, har han, säger han ganska sanningsenligt, ej uppenbarat något dåligt humör öfver det mottagande hans arbete rönte af Pariseroperans publik. Vi kunna intyga, att han sjelf bar sitt missöde med största resignation och att han gjort full rättvisa åt den goda smaken och opartiskheten hos publiken, hvars sympatier, hvad honom sjelf beträffar, blifvit paralyserade genom en usel kabal, i hvilken de flesta tidningarna deltogo.

Det torde intressera våra läsare att se ett utdrag af de vigtigaste punkterna i detta bref. Wagner börjar med att förklara den motvilja han redan från början hade för att uppföra sitt verk på Stora Operan, »der helt andra intressen än de musikaliskt-dramatiska voro herskande»; det var Théâtre-Lyrique, som han först tänkt på, men af brist på en tenor, som kunde duga i hufvudrolen, öfvergafs denna plan. Wagner tänkte nu ej på annat än att återvända till Tyskland för att söka få sina sista verk, d. v. s. »Lohengrin» och »Tristan» uppförda, då genom furstinnan Metternichs bemedling kejsaren befalde Alphonse Royer att börja instuderandet af »Tannhäuser».

Prinsen stälde Stora Operan helt och hållet till min disposition, säger Wagner. Han gaf mig dessutom bemyndigande att kontrahera om alla de engagement jag ansåg nödiga eller lämpliga; också blefvo alla de artister jag valt tillförsäkrade mig utan någon invändning och detta med ganska stora pekuniära uppoffringar. Hvad beträffar uppsättningen af mitt verk bemödade man sig att göra den så lysande, att jag aldrig haft begrepp om något sådant. Så mycken nitiskhet och välvilja läto mig hoppas att få se ett utförande af »Tannhäuser», som var sjelfva fullkomligheten, en verkligt idealisk representation. Denna tanke uppfylde mig stundom med en entusiasm, som jag ej gjorde något försök att dölja, och som jag ej erfarit många gånger förut.

Wagner gör rättvisa åt sina tolkares ansträngningar och teaterns personal; åt den beundransvärda intelligensen hos M:r Vauthrot, ledaren af körerna, dem denne dirigerade med en uppfattning af musiken och en omsorg, som ej kan nog berömmas; åt den minutiösa sorgfällighet, i Tyskland alldeles okänd, som man egnade åt sångrepetitionerna; åt den iver, med hvilken de unga franska sångarne sökte lösa sin uppgift, och den raskhet, med hvilken de satte sig in uti hans idéer. Allt var nu färdigt till denna mönsterrepresentation, då öfningarne med orkester började.

Det var då som Wagners illusioner gäckades. Redan hade Niemann börjat blifva orolig och tveksam genom de fientliga tidningsskrifvarnes illvilliga kommen-

tarier och modfäldes allt mer och mer. Hvad orkestern angick måste Wagner afstå från att dirigera densamma och draga sig tillbaka, dock mot sin vilja, ty han hade hellre velat taga tillbaka sitt arbete än låta det utföras »lamt och i en helt annan anda än den, i hvilken det var komponeradt».

Det är endast två saker, i hvilka Wagner finner en systematisk hätskhet mot sig bekräftad: smädelserna i den lilla pressen och den ställning instrumentisterna med sin chef intogo emot honom. Detta kan ej heller förvåna oss, då vi veta, att det är just denna liga som så ovärdigt hudflängde Berlioz' »Benvenuto Cellini»; beträffande journalisterna, hafva vi nyligen sett huru krönikörer och andra tidningsskrifvare uppförde sig mot en kompositör, som ej hade förmånen att falla dem i smaken. Se historien om M:r Edouard Lalo och baletten »Namouna».

Wagner har ej gjort några personliga anklagelser utöfver de fakta, som äro allmänt bekanta, och hvilka det var nödigt att erinra sig för att kunna framställa felaktigheterna i den gängse tydningen af saken.

Efter detta, fortfar han, var det mig nästan likgiltigt, hvilket mottagande publiken bestod min opera. Den mest lysande framgång skulle ej ha kunnat förmå mig att bevista en längre följd af representationer för min opera, ty jag kunde ej hafva någon tillfredsställelse deraf.

Angående den verkliga beskaffenheten af detta mottagande synes man ej hafva varit riktigt underrättad i Tyskland. Man gör orätt, då man begagnar sig deraf för att fördöma den parisiska publiken i sin helhet och kasta den i ansigtet förebråelser, som den för ingen del förtjenar. Denna summariska fördömelse kan smickra Tyskarnes egenkärlek, men den är i högsta grad orättvis. Tvärtom kan jag i fråga om den allmänna opinionen tillerkänna den parisiska publiken stora egenskaper, särskildt en ganska liflig känsla och högaktning för rättvisan. Jag kan ej annat än visa mig högst erkänsam i detta afseende, då jag besinnar, att den under fyra timmar kämpade mot en ursinnig clique och genom de varmaste bifallsyttringar hyllat en främmande artist, mot hvilken pressen ej upphörde att hetsa allmänheten medelst uppdiktande af de orimligaste påståenden.

Wagner upplyser oss om att kabalen framför allt riktades mot tredje akten, som gjort ofantligt stor effekt på generalrepetitionen, vid hvilken man var tvungen att lemna hans fiender tillträde. Entreaktsmusiken, pilgrimkören, Elisabeths bön, af Marie Sass återgifven med ett gripande uttryck, romansen till aftonstjernan, framställd af Wolfram-Morelli med en elegisk känslofullhet, som rörde en och hvar, — allt detta borde i hög grad ha betryggat ett storartadt emottagande af »Tannhäuser». I första rummet gälde det nu att omintetgöra effekten af dessa präktiga nummer:

Det är just mot denna akt oppositionens ledare riktade sina ansträngningar; de begagnade sig af de mest puerila skäl för att bringa åskådarne i uppror, hvilket de genom skrik och skrattsalfvor sökte åstadkomma. De spelande läto ej störa sig af dessa manifestationer; publiken sjelf förhöll sig lugn och upphörde ej att visa mina sångare de otvetydigaste tecken till belåtenhet. När ridån föll framkallades de med de mest frenetiska bifallsyttringar, så att oppositionen fann sig fullständigt besegrad.

Afgörandet bestämdes ej denna första afton, det är då säkert: det var de två följande, som lemnade fältet fritt för konspiratörerna.

Beviset på att jag ej bedragit mig, säger Wagner, då jag betraktade denna aftons föreställning såsom en verklig seger, finner jag i publikens uppförande under andra representationen. Det blef då uppenbart, att den opposition, som sökte att slå mig till jorden, endast utgick från medlemmarne af Jockey-klubben. Jag drager så mycket mindre i betänkande att yttra detta, som publiken sjelf ej upphörde att beteckna mina motståndare genom att vid flere tillfällen ropa: A la porte les Jockeys!

Dessa herrar, som uppsvinga sig till herskare på operan, och som ansågo sig förnärmade i sin rätt, då de ej vid sitt inträde i salongen funno den väntade balletten,* hade med förskräckelse funnit att »Tannhäuser» icke fallit vid första representationen, utan att den i sjelfva verket triumferat öfver sina motståndare. Från den stunden beslöts det, att de nog skulle ställa så till, att denna opera utan ballett ej skulle hålla sig länge uppe. Derför hade de, kommande direkt från middagsbordet, försett sig med jagtpipor, som de använde genast efter inträdet i salongen. Dessförinnan, det vill säga under hela första akten och hälften af den andra, märktes intet tecken till någon fientlig demonstration, utan ihållande applåder hade följt på det ena musiknumret efter det andra. Men från denna stund nedtystades bifallsropen af hvisselpiporna. De som bröstade sig öfver att vara herrar på operan, det vill säga representanterna för den franska aristokratien, hade uttalat fördömelsen öfver mitt verk.

Wagner beslöt då att ge vika: han ville ej nödga statsministern att stöta sig med det inflytelserika partiet, ej heller pålägga artisterna en börda utöfver deras krafter och utsätta dem för ihållande förolämpningar; han tog tillbaka sitt verk och gick ej in på dess uppförande för tredje gången med mindre än det gafs på en söndag. Han bestämde, att operan skulle annonseras såsom sista representation. Denna godtgörelse beviljades honom ej. Se här förloppet:

Denna kloka åtgärd var ej af natur att lugna medlemmarne af Jockey-klubben. De ansågo tvärtom att denna söndagsrepresentation kunde blifva utgångspunkten för en fruktansvärd motdemonstration; om min opera blef acklamerad af publiken kunde den få nya vingar, och man skulle då ej underlåta att påtvinga dem det förhatliga partituret och tvinga dem att höra på, deras vrede till trots. Man misstänkte min uppriktighet och ville icke tro att jag beslutat taga tillbaka operan, hända hvad som hända ville. Dessa herrar vägrade att ingå det stillestånd jag föreslagit, de begåfvo sig till operan, beväpnade med sina instrument, och vi fingo sålunda en ny upplaga af den andra representationen. Denna gången blef publiken, som man på detta sätt oroade och systematiskt hindrade från att höra, försatt i en häftig vrede, och det var ej långt ifrån att stridigheterna öfvergått till en verklig sammandrabbning.

Fallet var ej så förkrossande, som man påstått, ty salongen var på förhand upptagen för ett stort antal representationer, och direktionen för Operan ansåg resultatet som framgång i viss mån, ty »aldrig hade man sett publiken till den grad passionerad eller färdig att strida med sådan energi mot en systematisk opposition. Men Wagner stod fast vid sitt beslut».

* Ballettdivertissementet, som tillades denna opera, insköts, såsom bekant, i första akten, och det hörde ej till goda tonen att abonnenterna intogo sina platser förr än vid andra aktens slut.

»Om man kunnat, slutar han, uppföra »Tannhäuser» inför en lugn och uppmärksam församling, skulle det ej ha dröjt med att få undanrödda de svagheter i återgifvandet, om hvilka jag talat. Alla de som äro närmare bekanta med mitt arbete känna dessa svagheter lika väl som jag sjelf, och de veta, att man nekat mig att personligen ingripa för att få dem aflägsnade. Jag kunde således i alla händelser ej erhålla mer än en framgång för ögat, så att säga, men ej den rättvisa triumf, som jag drömt om.»

Ej ett ord af förebråelser eller klagomål finnes, som man ser, i dessa rader, skrifna straxt efter sjelfva bataljen: en uppriktig hyllning åt publikens rättskänsla, protest emot hållningen hos en handfull pojkaktiga förnämiteter, detta är summan af den redogörelse, som framlades för kompositörens landsmän. Man kan nu döma om sanningen i hans nyligen af M:r Fourcaud citerade förklaring: »Jag har ej anledning att vara så missbelåten som man säger, och jag är det ej heller.»

Från in- och utlandet.

De k. teatrarne. För nästa säsong kommer, i likhet med hvad som eger rum på åtskilliga större teatrar i utlandet, att på Stora teatern införas ett allmänt abonnement på första, andra, tredje och fjerde radens loger till måndags-, onsdags- och fredagsrepresentationerna, och vid hvilket abonnement priset blifver 10 procent billigare än det hittills vanligen gällande för i fråga varande platser. Engagementen vid de k. teatrarne äro i det närmaste uppgjorda för den kommande säsongen. De mest framstående bland lyriska scenens artister komma med ett par undantag att qvarstå. Nyengagerade vid nämda scen äro: hrr Labatt och Johansson samt fröknarna Javette och Agnes Jansson. Den finske barytonisten Philip Forstén kommer att på hösten utföra sina återstående två debutroller. Följande artister hafva afgått från lyriska scenen: hrr Bentzon-Gyllich, Henrikson och Sevôn samt fröknarna Strandberg, Wichmann och Öhrström.

Artister från de k. teatrarne, som strax efter säsongens slut anträdde en soaréturné i Finland, nämligen fröken Anna Strandberg, hrr Bentson-Gyllich, Grip med fl., afslöto i Vasa den 16 juli sin resa. Turnén lär ha varit tillfredsställande i alla afseenden — både publiken och kritiken hade med största vänlighet omfattat de resande artisterna.

Fritz Arlberg företager en konsertresa utefter vestkusten samt genom Norge. Hr Arlberg åtföljes af sin elev, dottern till Oscar Arnoldson, fröken Sigrid Arnoldson, en ung sångerska, med synnerligen välklingande sopran och ett manérfritt, varmt musikaliskt föredrag, som ingifver de bästa förhoppningar. Första konserten skulle gifvas i Helsingborg, derpå går färden till vestkustens badorter: Halmstad, Varberg, Marstrand, Lysekil, Strömstad. Så fortsättes resan i Norge (Fredrikshald, Fredriksstad, Moss, Horten, Tönsberg, Sandefjord, Laurvig, Modum och Grefsen).

Orgelbyggnader. I Sthlms Korresp. läses: A firman P .L. Åkerman & Lunds fabrik härstädes påbörjades för några månader sedan ett orgelverk, som, då det inom årets slut blir färdigt, kommer att med afseende på storleken blifva det tredje i ordningen af de många orglar, som denna välkända firma förfärdigat; det i fråga varande tonverktyget, som är beställt för Kalmar domkyrka, kommer att få 36 stämmor, fördelade på 3 manualer och pedal. Kammarorgeln blir närmast jämförlig med den, som firman i början af 1882 levererade till Klara kyrka i Stockholm, hvilken dock endast innehöll 35 stämmor, fördelade på 2 manualer och pedal, samt i öfrigt

måste blifva något underlägsen, då orgelbyggaren här var bunden af den gamla orgelns »struktur» eller stomme och af det trånga utrymmet. I olikhet härmed får Kalmar domkyrka en ny »struktur» och dertill en ny, synnerligen vacker fasad i kyrkans stil och hvartill ritningen utförts af arkitekten C. Möller. Af de 36 stämmorna komma 10 på första, 9 på andra och 8 på tredje manualen samt 9 på pedalen. Tvänne af tredje manualens stämmor, nämligen *cor anglais* 16 fot och *æolin* 8 fot, hafva förut icke anbragts i något svenskt orgelverk, och om en tredje stämma, nämligen andra manualens *violin* 8 fot, — som på ett äfven för vana öron förvillande sätt härmar violinens strákton — gäller, att den förut finnes endast i Klaraorgeln. I öfrigt komma att på det under byggnad varande tonverktyget tillämpas alla den nyare tidens tekniska förbättringar, så att det t. ex. erhåller 10 kopplingar, crescendo och diminuendo på tredje manualen, tre pneumatiska maskiner för första och andra manualen samt pedalen m. m. Samtidigt med denna stora orgel hafva några mindre varit under arbete å fabriken; så levererades nyligen till Siljansnäs kyrka en på 12 stämmor (1 manual och särskild pedal); till Sollefteå är en å 8 stämmor afsänd; och inom den närmaste tiden färdiga blifva en å 6 stämmor till Etelhem på Gotland och en med samma stämantal till Öfverums bruks kyrka — de tre sistnämnda endast med 1 manual och vidhängd pedal. Med Öfverumsorgeln eger det ovanliga förhållandet rum, att den bekostas af bruksarbetarne; priset är 3,000 kr. Den Åkermanska firmans nu 23-åriga verksamhet (hvarunder den först förestods af ingeniören och orgelbyggaren P. L. Åkerman och, efter dennes 1876 timade död, af direktör C. J. Lund) har lemnat ett bevis på så väl orgelbyggeriets stora framsteg i vårt land som på den allt lifligare hågen för den religiösa musikens höjande. Det är tillräckligt att nämna, att firman bygt 21 orglar till kyrkor eller offentliga inrättningar i hufvudstaden. För finska kyrkor hafva af firman bygts 8 orglar, den största till Helsingfors (30 stämmor).

—•—

Medaljen Litteris et Artibus har af k. m:t tilldelats orgelbyggaren E. A. Setterqvist i Örebro.

—•—

Ludvig Lindeman i Norge har utgifvit en samling af 36 »Fugerte Preludier» för orgel, hvilka må på det lifligaste anbefallas åt hrr organister, såsom förenande måttlig svårighet med den enkla klarhet och gedigna kontrapunktiska konst, som alltid utmärka den fräjdade orgelmästaren.

—•—

Kristiania tivoli. Innehafvaren och entreprenören af nämnda etablissement, hr A. Paulsen, har för nästa spelår engagerat ett af svenska krafter bestående sällskap med hr A. Berndt såsom sceninstruktör och kapellmästaren Sperati såsom orkesterföreståndare. Sällskapet består för öfrigt af: fru Falk-Hofer, fru Olefine Moe, fröknarne Livia Hjelmdahl, Maria Hull, Hanna Apelqvist, Marie Louise Lundberg; hrr G. Henrikson, L. Bauer, Klinger, Hofer, H. Berens, Lundstedt, Bentzon-Gyllich, Sewön, Wikström. Kören består af 20 norska damer och herrar, och ett mindre ballettsällskap är äfven engageradt. Repertoaren kommer hufvudsakligen att bestå af operor samt ett och annat lustspel.

—•—

I en tysk musiktidning läser man följande: Från Stockholm kommer en underrättelse, som förtjenade att spridas så vidsträckt som möjligt. Konung Oskar af Sverige har haft den lyckliga tanken att vid besättandet af direktörsplatsen vid hofteatern icke vidare fästa afseende vid namn och härkomst utan vid förmåga och konstnärlig bildning hos den person, som ifrågasättes till denna befattning. Vid de flesta tyska hofteatrar är General-Intendentbefattningen en hofcharge, och ofta blifva hoffunktionärer, officerare och dylika befordrade till en sådan plats utan att — med sällsynta undantag — en verklig konstnärlig fackbildning får bestämma valet. Hvilken misère de tyska hofteatrarne iråkat till följd af detta bruk, är allmänt bekant. Så mycket mera fägnesamt är det då, att konung Oskar till denna plats kallat en skådespelare, herr Anders Willman, hvilken under två årtionden såsom förste bassångare och skådespelare varit en högt skattad förmåga och sedan ledt elevteatern vid kgl. operan. I Stockholm hyser man stora förhoppningar för teaterns utveckling genom denna utnämning.

—•—

Victoria Bundsen gaf en stor skandinavisk konsert den 19 juni i mr och mrs Portmans furstliga bostad i Portman Square. Konserten protegerades icke blott af k. familjen med prinsessan af Wales i spetsen, utan äfven af svensk-norska, danska, tyska och turkiska sändebuden, markisen af Downshire, lord Keane m. fl. De skandinaviska melodierna, som på ett förträffligt sätt utfördes af konsertgifverskan sjelf, samt m:me Howitz, m:ll Schou, hr Nordblom och hr Fogelberg, vunno starkt bifall, och framropningar egde rum efter hvarje sång. M:lle Felicia Bundsen och hr Samson utförde med mycken skicklighet några solonummer på piano. I andra afdelningen af konserten deltogo m:me Marie Rose, signor Parisotti m. fl. berömda konstnärer.

—•—

Täflan i orkestermusik. I sammanhang med den i Amsterdam för närvarande pågående kolonial- och exportutställningen komma internationella täflingar i utförande af orkestermusik att den 2, 3, 9 och 10 nästkommande september derstädes ega rum. Enligt det för täflingarna utfärdade program, om hvars innehåll närmare kännedom kan erhållas hos arkivarien i utrikesdepartementet, skulle anmälning till deltagande deri före den 25 sistlidne månad ingifvas hos sekretariatet vid den för täflingens ordnande tillsatta kommissionen, Keisersgracht 812 Amsterdam. Denna musiktäflan står öppen för alla orkestrar, som egt bestånd i ett år, och för vare sig militära eller civila, fullständiga eller sådana för endast blåsinstrument; dock komma de med afseende på sin sammansättning och medlemmarnes antal indelas i olika grupper med särskild täflingsdag för hvarje sådan. Staden Amsterdams musikkårer äro uteslutna från täflingen. De täflande indelas i fyra grupper (divisions): den första för civila orkestrar med mer än 25 medlemmar, den andra för sådana orkestrar med mindre är 25 medlemmar den tredje för militärorkestrar och slutligen en *division d'exellence*, omfattande de orkestrar, som inom någon af de tre förut nämnda grupperna vunnit första priset. Utom täflingen i exekution inför offentligheten förekommer äfven en täfling i prima-vista-spelning hvilken dock är frivillig och försiggår inför en sluten krets. Prisen inom de tre första afdelningarna utgöras för hvarje af en första och en andra prismedalj i förgyldt silfver samt premier af resp. 1,000 och 500 francs i hvardera af första gruppen och militärgruppen, 500 och 250 francs i andra gruppen och slutligen för division d'exellence en krans af förgyld silfver och 2,000 francs såsom första samt en »prispalm» af nyssnämnda ämne och 1,000 francs såsom andra pris.

—•—

Nordiska sångerskor i Paris. En tillfällig brefskrifvare meddelar AB från Paris följande: I den berömda sånglärarinnan madame *Marchesis* skola gafs förliden vecka en konsert, i hvilken eleverna i operaklassen uppträdde. Ej mindre än tolf olika unga sångerskor läto då höra sig, hvaribland en svenska, fröken *Adéle Fich*, som efter en grundlig utbildning uti madame Marchesis skola nu snart är färdig att debutera. Fröken Fich besitter en kontra-alt af ovanlig skönhet och behaglig timbre och skördade ett rättvist bifall för sitt charmanta föredrag af en aria ur Linda af Donizetti. Ej mindre var detta fallet med en annan skandinav, fröken *Anna Dons*, danska, hvilkens präktiga, klangfulla stämma på ett förträffligt sätt gjorde sig gällande i juvelarian ur Faust; fröken Dons eger dessutom en för scenen särdeles anslående apparition. Som bekant hafva tvenne andra, för Stockholmspubliken väl kända sångerskor, fröknarne *Ås* och *Sommelius*, studerat i Ecole Marchesi och hålla nu som bäst på att göra sin karrier i Italien. Ännu en svenska, fröken *Lydia Wigert*, idkar studier för madame Marchesi, som om henne yttrat de bästa förhoppningar i anseende till hennes ovanligt sköna stämma och dramatiska begåfning.

—•—

Paris. Komponisten Charles Nuitter har blifvit utvald att bevaka Richard Wagners författarerätt i Frankrike. Herr Nuitter erhöll detta uppdrag genom en laglig fullmakt af fru Cosima Wagner såsom arfvinge. Fru Wagner har erhållit förmynderskap öfver sonen Siegfrid och eger att förvalta arfvet såväl för egen räkning, som för den minderårige sonen.

—•—

London. Den bekante orgelvirtuosen fröken Cornelia Kirchhoff har med framgång låtit höra sig på flere konserter härstädes.

— Fru Sofie Menter har blifvit utnämd till hedersledamot af Philharmoniska sällskapet efter Rich. Wagner. Det är första gången denna utmärkelse tillfallit ett fruntimmer.

— Vid en nyligen skedd bortauktionering af dyrbara violiner såldes ett sådant instrument, förfärdigadt af Antonius Straduarius 1687 (bekant såsom »den spanske Straduarius» och fördt till England af Ole Bull) för 500 pd. st. Två af Joseph Guarnerius fr. 1738 och 1739 gingo till resp. 209 och 245 pd., hvarjemte en viola di gamba af Francesco Rugerius (denna hade fordom tillhört kon. Georg IV) betalades med 330 pd.

— En förening har bildats i London för att bereda tillfälle åt fattigt folk att höra icke blott billiga utan rent af gratis-konserter. Under vintersäsongen fr. November till slutet af April har gifvits sådana konserter i de af arbetarbefolkningen bebodda qvarteren, och dessa konserter ha besökts af omkr. 80,000 personer. Femtiosju herrar och damer af den bättre societeten hafva medverkat härvid, och denna förenings sträfvanden ha vunnit utomordentlig popularitet inom den engelska aristokratien, Detta är ett af de mest lyckade försök att medelst personligt närmande och verkande till de fattigas bästa slå en bro öfver klyftan emellan de rika och de fattiga, hvilken ingenstädes är större än i England.

—•—

Bayreuth. Vid första representationen af »Parsifal» d. 8 Juli såg man i den furstliga logen: prinsessan Vera af Würtemberg, prinsarne Wilhelm och Alexander af Hessen och landtgrefven af Hessen. Drottningen af Spanien väntades den 14. — En storhet, som man saknar detta år är Franz Liszt, och man undrar mycket öfver hans frånvaro. Måhända är anledningen att söka i Wagners nyss timade död och hans dotters, fru Cosima Wagners stränga afskildhet, som går så långt, att hon icke ens velat mottaga sin far. — Bayreuth tyckes för öfrigt bära sorgdrägt efter mästaren, ty inga fanor och festtecken smycka det i år. — I Bayreuths tidningar läses ett »Upprop till Festspelbesökarne» af »Allgemeine Richard Wagner-Verein's» afdelning i Bayreuth, att medelst bidrag af 4 mark (eller högre summor efter behag) betrygga Wagner-teatern och fortsättandet af festspelen, hvilka, såsom man torde erinra sig, började 1876 med Niebelungen-tetralogien, hvarmed den af Wagner konstruerade teatern invigdes, och fortsattes under förlidna året med hans sista verk »Parsifal».

— I två af de större rummen vid sidan af teaterns scen, hvilka tjenade till garderobs- och konversationsrum, har inspektorn för teatern ordnat en minnesutställning af alla de kransar m. m., som sändes till Wagners kista och graf vid begrafningshögtiden. Italien och Tyskland hafva synnerligen utmärkt sig med sådana gåfvor. Livorno har sändt en lyra af lager och cypress; på denna äro bildade af smala trädfibrer två notsystem, på hvilka, med lagerblad såsom noter, utförts Nattvards- och Gralmotiven ur Parsifal.

— Om sättet för orkesterns aflöning gå åtskilliga rykten. Sakförhållandet är, att medlemmarne af hoforkestern i München, hvilka medverka i orkestern vid Wagnerteatern, erhålla ur den kungliga kabinettskassan 250 mark hvardera, under det de öfriga orkesterherrarne aflönas af

förvaltningsrådet med 200 mark för månaden. Samtliga konstnärer och konstnärinnor från München honoreras uteslutande af konung Ludvig.

Frankfurt a. M. Raff-konservatoriet härstädes hade den 6 Juli sin uppvisning för en mycket talrik publik. För att på samma gång ådagalägga framstegen i den dramatiska klassen och sångklassen hade man valt enstaka akter ur olika operor, hvari eleverna fingo uppträda. För de elever, som egna sig åt scenen, äro sådana öfningar och uppvisningar af stor nytta och rekommenderas till användande vid alla konservatorier.

Berlin. Underhandlingar pågå mellan generalintendenturen för Berlineroperan och herr Angelo Neuman, som eger rätten till uppförande af Wagners »Nibelungen» i Tyskland, om uppsättandet af tetralogien på kgl. operan.

Louis Brassin, den beryktade pianisten och direktören för kejserliga konservatoriet i Petersburg, har förmält sig med friherrinan Glafira von Walrondt.

INNEHÅLL: Fritz Söderman. Af *A. L.* — Reseintryck från Skandinavien. Af *Marie Wieck.* — Musiken i London. (Forts. och slut.) Af *Junius.* — Vår Gud är oss en väldig borg (Forts.) — J. J. Rousseau's debut som musiker. — Wagner och Fransmännen. — Från in- och utlandet. — Annonser.

Annonser.

Pianostämning

utföres af kompetent person vid anmälan i

HUSS & BEERS Musikhandel.

I **HUSS & BEERS** Musikhandel, Gustaf Adolfs torg 8, samt hos öfrige Musikhandlare:

"Chemin faisant".

6 Morceaux pour piano

par ***Benjamin Godard.***

1. **En courant** 1: 50
2. **En pleurant** 1: 25
3. **En chantant** 1: 25
4. **En causant** 1: 50
5. **En riant** ..... 1: —
6. **En valsant** ..... 2: —

Utmärkta (rena och hållbara)

Italienska Strängar

af årets tillverkning, i parti och minut i

HUSS & BEERS

Musikhandel.

2 Violiner
1 Alt-Violin
1 Violoncell

alla af *C. F. W. Otto's* renommerade tillverkning säljas billigt genom

Huss & Beers Musikhandel.

Obs.! Instrumenten sändas *icke* till påseende till landsorten.

HUSS & BEERS

Musik-Lånbibliotek,

Gustaf Adolfs torg N:o 8.

Obs.! Abonnenter å landet erhålla under sommarmånaderna dubbelt antal häften vid hvarje ombyte.

Abonnement för 1 månad kostar endast 2 kronor.

Abonnement för 3 månader kostar endast 5 kronor.

I Sverige

försäljes mina

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herrar J. DANNSTRÖM & Co,

Stockholm,

tillkännagifves härmed,

Julius Blüthner,

Leipzig.

Praktperm

till

Svensk Musiktidning

(årg. 1881 och 1882)

erhålles genom rikets samtliga hrr musik- och bokhandlare

à 2 kronor

samt från lager i

Huss & Beers Musikhandel.

OBS.! Bunden i denna eleganta och stilfulla perm (i rödt, guld och svart eller blått, silfver och svart) är tidningen en prydnad för hvarje salongsbord.

Piano- och Orgelmagasinet

N:o 8 Arsenalsgatan N:o 8

midt emot Kongl. Stora teatern

har att erbjuda stort urval af ***Flygelpianon, Pianinon*** och ***Taffelpianon*** samt ***Orglar.***

Äldre instrument öfvertagas vid köp af nya.

Stämning och ***reparation*** af såväl Pianon som Orglar verkställes.

Delar till orgelharmonium, såsom ***tungor*** (spel), ***registerskyltar, klaviaturben, tonlådor*** m. m. till billiga priser.

Fullständiga priskuranter erhållas gratis.

Stockholm, IVAR HIRSCH.

f. d. Abr. Hirschs Pianomagasin.

Att vi i **Sverige**

försälja våra

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herr **Aug. Hoffmann**

i Stockholm

tillkännagifves härmed.

Steinway & Sons

NEWYORK.

Kongl. Musik-Konservatorium i Leipzig.

Med Michaeli d. å. begynner en ny undervisningskurs. **Onsdagen den 3 Oktober** från kl. 9 f. m. eger mottagningspröfningen rum.

Undervisningen omfattar harmoni- och kompositionslära, pianoforte, orgel, violin, viola, violoncell, kontrabas, flöjt, oboe, klarinett, fagott, waldthorn, trumpet, basun, harpa, — i solo-, ensemble-, qvartett-, orkester- och partituspel; direktionsöfning, solo- och körsång samt lärometod, i förening med öfningar i offentligt föredrag; musikens historia och esthetik; italienska språket och deklamation.

Honoraret för undervisningen utgör årligen 300 mark, hvilka betalas i tre terminer, påsk, michaeli och jul, med hvar gång 100 Mark. i förskott. Dessutom betalas 9 mark receptionspenningar och hvart år tre mark till institutstjenaren.

Utförliga prospekter utlemnas fritt af direktoratet, men kan äfven erhållas genom hvarje bok- och musikhandel i in- och utlandet. **Leipzig** i Juli 1883.

Direktoratet för det Kongl. Musik-Konservatorium.

Dr OTTO GÜNTHER.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1883.